

6. ENKELE ERVARINGEN MET HET GEBRUIK VAN GELUID BIJ MISTNETTEN

Reeds enkele jaren gebruiken wij, geïnspireerd door de niet onaanzienlijke aantrekkingskracht van vogelzang op vooral graspiepers, veldleeuwerikken en fraters op de vinkenbaan van het Vogelringstation Meijndel bij Wassenaar, ook bij vangen met mistnetten geluid. Vooral met geluid van zanglijster, koperwiek, roodborst, zwartkop en tuinfluiter hebben wij goede resultaten geboekt. Tien zwartkoppen bij de luidspreker in het net was geen uitzondering. Over de (ook geslaagde) pogingen om boerenzwaluwen met geluid te vangen, zou een apart artikel te schrijven zijn. In dit artikel vatten wij onze bevindingen over het gebruik van geluid bij het ringen samen. Ter sprake komen het opnemen van geluid, geluidsapparatuur en enige toepassingen.

Opnemen van geluid

Als onuitputtelijke bron van geluiden fungeert de veertiendelige grammofoonplatenreeks 'The Peterson Field Guide to the Bird Songs of Britain and Europe'. Op deze platen staat geluid van vrijwel alle vogels van Europa. Het is van belang alleen zang op te nemen en vooral geen alarmroepen of andere verontrustende geluiden. Mogelijk zouden ook andere geluiden, bijvoorbeeld van een slaapplaats van spreeuwen of een compilatie van 'paringslokgeluiden', werkzaam kunnen zijn. De zang op de platen duurt van ca. 10 seconden tot enkele minuten. Voor het volspelen van een cassetteband van 90 minuten is dus vrij veel geduld nodig. Als tussenopslag gebruiken wij echter een ouderwetse stereo spoelenrecorder (Philips EW 5512). Tien tot vijftien minuten zang wordt mono op één van de sporen van de band opgenomen. Hierna wordt het geluid op een cassettebandje overgebracht.

Deze werkwijze heeft de volgende voordelen:

OHVB

- De grammofoonplaten slijten minder. Bij een zangtijd van 1 minuut tien tot vijftien maal afspelen tegen 90 maal bij direkt opnemen.
- Het werkt sterk tijdsbesparend.
- De moederband wordt thuis bewaard, je kunt eenvoudig nieuwe cassettebandjes opnemen.
- Door de twee kanalen (links en rechts) gescheiden op te nemen, kunnen twee soorten geluid op één bandje worden gemengd; bijvoorbeeld Zwartkop/Tuinfluitser of Zanglijster/Koperwiek. Tevens is het handig om elk van de kanalen met tijdsverschil op te nemen bij een zang met veel stiltes (roodborst, ijsgors). Het geluid klinkt dan voller.

De geluidskwaliteit is waarschijnlijk niet zo belangrijk. Als het geluid maar herkend wordt. Het lijkt wel of de ringer de welluidendheid van de bandjes het meest waardeert. Wij raden wel aan om een goede kwaliteit cassetteband te gebruiken. Goedkope bandjes slijten vrij snel.

Geluidsapparatuur

Na enig geëxperimenteer met stereo autocassetterecorders is de volgende opstelling het handigst gebleken:

- mono cassetterecorders
- voeding met een 12V accu en een omvormer tot 9V

C a s s e t t e r e c o r d e r

Een mono cassetterecorder van Philips (type N 2234, ca. f 130,--) bevat ons, ook na veel draaiuren, zeer goed. De geluidskwaliteit is voldoende, het geluid is helder en hard genoeg.

V o e d i n g

Het gebruik van batterijen of oplaadbare NiCd-accu's beviel slecht. Ook uit milieuhygiënisch oogpunt zijn grote "Wild"-accu's af te raden (cadmium-afval!). Wij gebruiken daarom gasdichte loodaccu's (Dryfit) van het merk Sonnenschein (telefoon importeur: 085 - 455041; leverancier (West-Nederland: 070 - 467619). Het bijzondere is dat de accu's onderhoudsvrij zijn en niet lekken. Bijvullen is niet nodig en ze hoeven niet rechtop gebruikt of vervoerd te worden. Een Dryfit accu is een loodaccu waarbij de elektrolyt is vastgelegd. Eventueel gevormd gas kan door veiligheidsventielen ontwijken. Een 12V accu, type 6Gx3s, kost ongeveer f 115,20 excl. BTW (capaciteit 1,8 Ah, gewicht 1200 g, lxbxh 134 x 66 x 60 mm).

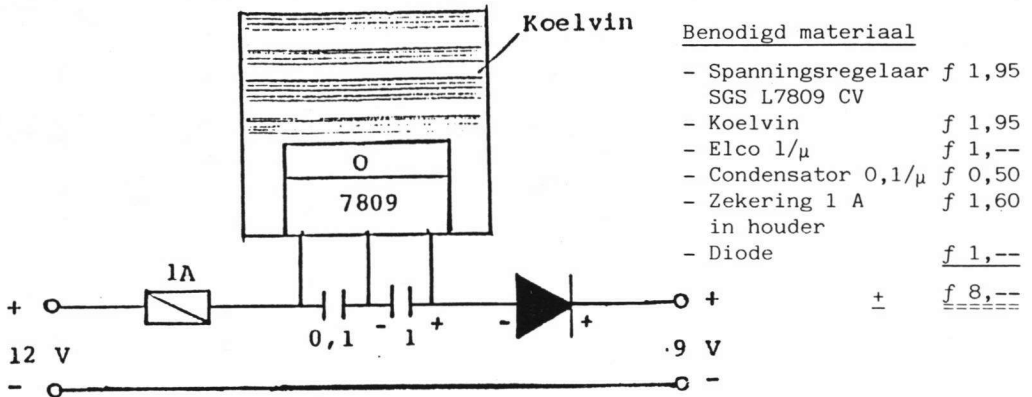
Een Dryfit accu mag niet met een gewone acculader worden geladen. Hiervoor moet een speciaal spanningsbegrensd voedingsapparaat worden gebruikt, (bijv. Sonnenschein 800 mA laadapparaat, f 124,50 excl. BTW). De accu kan konstant aan de lader verbonden blijven en is dus altijd gebruiksklaar.

Een goedkoop alternatief is om de Dryfit accu te laden via de sigarettenaansteeker van de auto. Om overlading te voorkomen dient dit te geschieden bij stilstaande motor. Aanbevolen wordt om een siliciumdiode (belastbaarheid ca. 3A) tussen te plaatsen, om ontlading te voorkomen indien de motor onverhoopt wordt gestart. Op een Dryfit accu van 1,8 Ah speelt een cassetterecorder ca. 20 uur aan één stuk.

Het gebruik van een 12V accu heeft enkele voordelen. Het laden kan zoals beschreven vrij eenvoudig gebeuren. Wij kunnen er bovendien een 12V halogeenlamp (60W, oude duplolamp waarvan het dimlicht kapot is) op aansluiten voor het geval de

duisternis ons zou overvallen met vogels in het mistnet. Een nadeel is dat de gebruikte cassetterecorders 9V voeding vergen. Een omvormer van 12V naar 9V is echter vrij eenvoudig en goedkoop te maken/kopen. Een schema toont figuur 1. De kosten belopen ca. 8 gulden. Het geheel liet zich in een filmkokertje in het batterijvak van de cassetterecorder onderbrengen. Een andere secundaire spanning dan 9V is mogelijk door een andere spanningsregelaar te kiezen. De zekering van 1A is beslist nodig.

Figuur 1. Schema

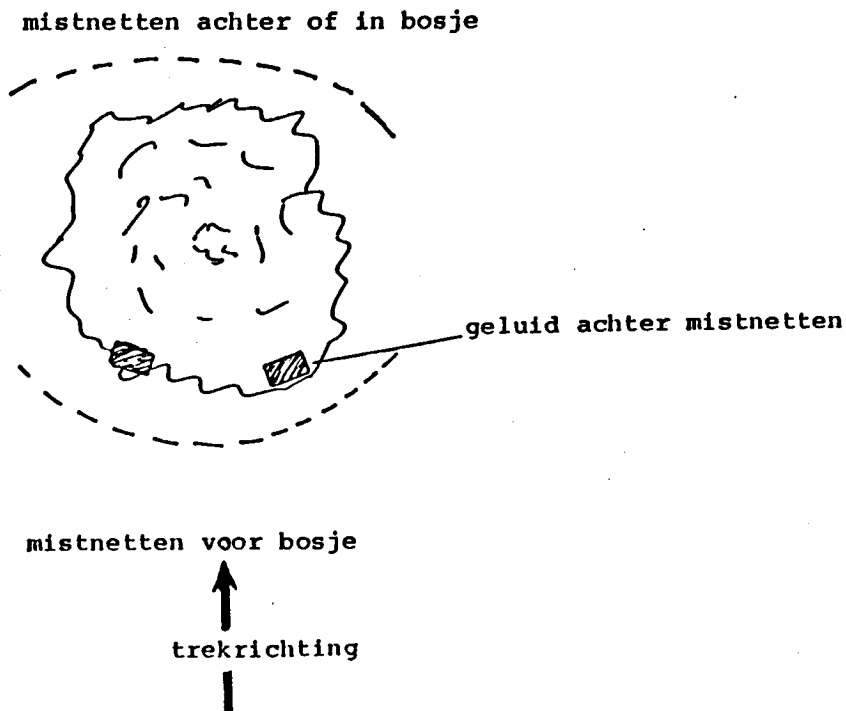

De praktijk

Het gebruik van geluid bij mistnetten lijkt ons vooral effectief bij nachttrekkers. Dit in tegenstelling tot vinkenbanen, hier worden eigenlijk alleen dagtrekkers met geluid gevangen.

Het vangen van nachttrekkers met mistnetten hebben wij als volgt gedaan. In de hoop dat er nachttrek is, worden de mistnetten reeds voor zonsopgang uitgeschoven. De opstelling is bij voorkeur zoals getoond in figuur 2. Een juiste situering ten opzichte van de trekrichting is belangrijk. Een vroege ochtend in oktober 1984 gaf zo erg goede resultaten. De forse, hoge, lijstertrek viel tegen zonsopgang stil. Vanaf grote afstand reageerden enkele honderden lijsters op het geluid en vielen in het bosje in. Door een toen iets minder handige opstelling bleven de vangsten beperkt tot twee zanglijsters, vier merels en twee koperwieken. Het effect van geluid op roodborstjes is frappant. Na het inschakelen van roodborstenzang afgelopen herfst (29 september 1985) in de vroege ochtend begonnen direkt overal roodborsten te tikken en zelfs ook te zingen. In een uur tijd vingen wij -op een matige trekdag- 23 roodborsten.

Figuur 2. Opstelling bij lijstervangen

Dankwoord

Wij zijn Duinwaterleiding van 's-Gravenhage (DWL) dankbaar voor de geboden gelegenheid om in Meijendel te kunnen ringen.

Ruud Kampf, Argentiniestraat 89, 2622 AT DELFT, en Jacques de Raad

Nawoord redactie:

Bij belangstelling willen wij wel quantum-korting voor ringers proberen te bereiken. Naast de technisch informatie omtrent het genoemde type, zond de heer Kampf ons ook nog een bericht over de onderhoudsvrije Caravac-accu met bijbehorende lader. Tenslotte de mededeling dat zeer onlangs in "De Consumentengids" en "Focus" heel nuttige informatie over laders en oplaadbare (NiCd-)batterijen is verschenen.